

HISTORICA

REVUE PRO HISTORII A PŘÍBUZNÉ VĚDY

ROČNÍK 7

2016/2

UNIVERSITY
OF OSTRAVA

přidělen k Národní radě československé, kde pomáhal s organizací československých legií ve Francii. Šnejdárrek popisuje válečné události, jichž se zúčastnil, život v zákopech, bojové operace, spolupráci se Štefánikem, generály Mauricem Janinem, Ferdinandem Fochem nebo své specifické metody náboru nových legionářů.

Po konci války se Šnejdárrek vrátil do vlasti. Brzy jej ministr národní obrany Václav Klobáček pověřil velením vojsk na Těšínsku při tzv. Sedmidenní válce s Polskem v lednu 1919, v květnu byl převelen na Slovensko, kde probíhala nevyhlášená válka s Maďarskem. V obou konfliktech, v nichž Československo hájilo své nové hranice, dosáhl výrazných úspěchů. Z tohoto období popisuje řadu událostí (např. boje s nesmyslnými úředními předpisy, využívání vojenské lsti). Následně se Šnejdárrek stal vojenským velitelem Prahy, poté postupně velel pěším divizím v Trnavě, Olomouci a Košicích. V roce 1925 byl jmenován vojenským zemským velitelem pro Podkarpatskou Rus se sídlem v Košicích, v listopadu 1930 povýšen na armádního generála² a jmenován vojenským zemským velitelem na Slovensku se sídlem v Bratislavě. Během své služby v československé armádě se setkal s mnoha významnými hosty, zahraničními delegacemi, politiky a jinými osobnostmi, prožil řadu neobvyklých událostí, které mnohdy řešil logickým úsudkem bez ohledu na předpisy, protože předpisy a úřady bytostně nesnášel: *Jen žádná komise. Také jsem posílal komise, ale jen když se mělo něco zabít. Komise je pohřební ústav pro nápady* (s. 152). I to byl jeden z důvodů, proč byl po pěti letech pobytu v Bratislavě penzionován. V roce 1939 se potom vrátil do Francie, aby následně přesídlil do severní Afriky, kde zemřel v květnu 1945, pár dní po konci druhé světové války v Evropě.

Je velká škoda, že se Josef Šnejdárrek ve svých pamětech nerozepsal do větších podrobností o událostech, kterých byl přímým účastníkem. Mnohé totiž vykonal, viděl a slyšel, ale pro budoucnost nezachoval. Z knihy se tak čtenář nedozví prakticky nic o jeho působení v čele pěších divizí a vojenských zemských velitelství v Košicích a Bratislavě. Zde se bohužel projevila jeho povaha, neboť se vždy snažil být přímý, stručný a výstižný: *Reknu to stručně, protože čím delší řeč, tím méně srozumitelná* (s. 152).

Oproti předchozím vydáním Šnejdárkových pamětí je kniha doplněna o přílohy, z nichž se můžeme dovědět základní informace o jeho životě během druhé světové války, o jeho dětech a jejich životních osudech či o řadě vzpomínkových slavností. V přílohách jsou také zařazeny unikátní fotografie z rodinného archivu, seznam vyznamenání a životopisný přehled se základními daty generálova života. V některých pasážích by si kniha zasloužila podrobnější jazykovou korekturu (např. psaní číslovky „1“ místo písmene „l“, nepře-

hledně zvýrazňování slov či nelogické dělení slov na konci řádku). Také si myslím, že editoři knihy měli do příloh zařadit obsáhlejší historickou studii o generálu Šnejdárkovi a důkladněji vytěžit rodinnou pozůstalost, k níž měli přístup.

O Šnejdárkově osobě doposud v české i slovenské vojenské historiografii neexistuje mnoho odborných prací. K významnějším náleží krátké studie Jiřího Fidlera a trojice autorů Eduarda Stehlíka, Karla Černého a Antonína Sedláčka.³ Stručné heslo o Šnejdárkovi se vyskytuje v několika vojenských encyklopediích zabývajících se prvorepublikovou armádou.⁴ Větší studie, která by se zabývala generálovým životem, ovšem schází a česká i slovenská vojenská historiografie tak má doposud k této postavě nesplacený dluh. Proto, i přes výše uvedené připomínky, opětovné vydání Šnejdárkových pamětí vítám a sledávám velmi přínosným.

Jan Herman

ADAMEC, Tomáš: Černobílá historie : 90 let organizovaného šachu ve Frýdku-Místku. Frýdek-Místek : Beskydská šachová škola Frýdek-Místek, 2015, 216 s. ISBN 978-80-7466-973-6

Poetický název nese nová kniha ředitele Státního okresního archivu (SOKA) ve Frýdku-Místku Tomáše Adamce, který není jen historikem, ale i fanouškem šachů a této královské hře podlehl už v dětství. Na vyzvání Antonína Surmy, *člověka rovněž šachu oddaného tělem i duší* (s. 3), se pokusil sepsat dějiny šachu ve Frýdku-Místku, kde je dodnes tato hra oblíbená a provozovaná i závodně. První známý šachový kroužek byl ustaven ve Frýdku 21. listopadu 1925, proto podtitul *90 let organizovaného šachu ve Frýdku-Místku*, ale už k r. 1897 jsou ve Frýdku uváděni dva šachisté a v Místku třináct. Neví se však, zda se sdružovali v nějakém spolku a jak vlastně o nich vzniklo takové povědomí, že je zaznamenal JUDr. Max Wellner ve své knížce *Pět a třicet normálních otevření šachových*. V Místku se začali šachisté organizovat v roce 1930 v Národním domě.

Šachy jsou sice dlouhodobě populární, ale ne právě masový sport, takže najít historické prameny k dění kolem šachových kroužků a organizací je vpravdě heroický úkol. Navíc většina archivně uložených materiálů pochází až z období po druhé světové válce, z něhož zůstává mnoho fondů nezpracovaných. V SOKA Frýdek-Místek nalezl Tomáš Adamec alespoň

³ FIDLER, Jiří: *Generálové legionáři*. Brno 1999, s. 275–300; STEHLÍK, Eduard – ČERNÝ, Karel – SEĎA, Antonín: *Legionáři s lipovou ratolestí*, III. Žďár nad Sázavou 2015, s. 9–19.

⁴ MASKALÍK, Alex: *Elita armády : československá vojenská generalita 1918–1992*. Banská Bystrica 2012; FIDLER, Jiří: *Encyklopedie branné moci Republiky československé 1920–1938*. Praha 2006; STRAKA, Karel: *Československá armáda v letech budování a stabilizace 1918–1932*. Praha 2013.

² Šnejdárrek postupně dosáhl všech generálských hodností v československé armádě, přičemž nejvyšší hodnost armádního generála získal jako jeden z prvních (celkem ji získalo jen 15 generálů) a jako jediný legionář ze západní (francouzské) fronty.

zápisy z valných hromad Šachového klubu v Místku, ve fondu krajského výboru ČSTV Ostrava v Zemském archivu v Opavě se dochovaly údaje k šachovému dění v kraji v 50. letech 20. stol. Útržkovité zprávy se podařilo nalézt rovněž v Moravském zemském archivu v Brně ve fondu Zemského úřadu Brno. Nejlepším zdrojem informací se ukázal být regionální a místní tisk, např. *Frydecko-místecký kraj, Bezručův lid, Moravskoslezský deník*, ale třeba i *Stalingradský hutník, Valcíř* apod. Poznámkový aparát se většinou odkazuje právě na novinové články, popř. na kroniku Šachového odboru SK Karlova hut či rukopis Oldřicha Špály *Historie ostravského šachu* uložený v Archivu města Ostravy. Rukopis je bohatým zdrojem informací pro aktivitu šachistů v celém regionu Ostravska. Podobně očekávání bohužel nenaplnily vzpomínky Alexandra Winklera, možného iniciátora založení frydeckého šachového kroužku, jež jsou v rukopise uloženy rovněž v Archivu města Ostravy. Winkler se ve vzpomínkách šachům příliš nevěnoval, přesto mu Tomáš Adamec logicky zasvětil jednu z prvních odstavců své knihy, protože tento farář českobratrské církve byl v mládí nesmírně aktivním sportovcem a později organizátorem sportu ve Frýdku-Místku i Ostravě. Tomáš Adamec ho nazývá *horkým kandidátem na hlavního pachatele* založení frydeckého šachového kroužku (s. 10).

Kapitoly knihy jsou řazeny chronologicky podle jednotlivých dekád, ale každé desetiletí je pojato podle určitých specifik, např. *Léta osmdesátá aneb mládí vpřed, Léta čtyřicátá aneb nástup šachistů z Karlovy huti* apod. Texty se zdaleka neomezují jen na výsledky turnajů. Čtenáři mohou ocenit řadu zajímavých událostí a příhod, např. návštěvu československého a sovětského šachového velmistra Salo Flohra, jenž byl židovského původu, a proto před nacistickou hrozbou uprchl do Sovětského svazu. Nicméně ještě před svým odchodem z Československa navštívil v roce 1936 Místek, kde si zahrál simultánku se 38 soupeři, mj. Alexandrem Winklerem. Podobně sehrál simultánku s 56 protivníky v roce 1971 v Domě kultury Válcoven plechu mezinárodní velmistr Vlastimil Hort. Je docela zajímavé zjistit, kolik partií dokázali titi velmistři vyhrát, ale to už nechávám zvědavému čtenáři.

Ačkoliv kniha Tomáše Adamce nepředstavuje vědeckou historickou práci, je psána spíše populárně pro širší čtenářstvo (bez důsledného poznámkového aparátu). Má ovšem spoustu předností jiného typu. Autor se jako zanícený fanda tohoto sportu skutečně „zavrtal“ do archivů a vedle zajímavých informací doplnil knihu řadou pozoruhodných fotografií, např. Vladimíra Rašky a Alexandra Winklera nad šachovnicí pod širým nebem. Nepochybují o tom, že si tato kniha najde své čtenáře.

Radek Lipovski

KOVAŘÍK, Jiří (ed.): *Život v Napoleonově armádě: Vzpomínky kapitána Blazeho*. Praha: Elka Press, 2015, 248 s. ISBN: 978-80-87057-23-0.

Jen pitomci projevovali nahlas svůj názor a já patřil vždy mezi pitomce. Citace slov kapitána Blazeho, ústředního hrdiny knihy, nejlépe vystihuje tyto memoáry, neboť se zde setkáme s poměrně otevřeným, ale přesto barvitě líčeným osobním vyprávěním z časů napoleonských válek. Nakladatelství Elka Press vydává již čtvrté memoáry odehrávající se v pohnuté době počátku 19. století a podobně jako v předchozích případech i nyní bezesporu zaujmou jak laickou, tak i odbornou veřejnost.

Kniha není vyprávěna chronologicky, ale celé vyprávění je koncipováno tematicky, kdy kapitán Blaze na základě svých vzpomínek popisuje v jednotlivých kapitolách život v tehdejší Napoleonově armádě (z názvů kapitol: *Pochody, Ubytování, Přehlídka, Kasárna, Váleční zajatci, Markytánky*). Vyprávění prolínají rozhovory, které umožňují lépe přiblížit tehdejší realitu. Rozhovor je často veden mezi kapitánem Blazem a jinou osobou či mezi dalšími osobami. Kniha je obohacena celou řadou poznámek a vysvětlivek editora překlada, Jiřího Kovaříka, který blíže vysvětluje množství faktografických událostí Napoleonovy doby, dobové pojmy, vojenskou terminologii, ale rovněž historické události, aby se i laik v problematice napoleonských válek a armády tehdejší doby vůbec mohl rychle orientovat. Kniha má tudíž i značnou faktografickou hodnotu.

Blazeho paměti nabývají na významnosti zejména z toho důvodu, že skutečně prožil celou řadu klíčových událostí počátku 19. století. Popisuje zde mj. své zážitky s velikány tehdejší doby, a to nejen s císařem Napoleonem, ale například i s pruským císařem a ruským carem. Napoleona hodnotí poměrně strážlivě, byť i Blaze si byl vědom, že až odstup času jej může objektivně zhodnotit. Kapitán se však dotkl i každodenního života, pochvaloval si pohostinství Němců, Španělsko kritizoval, naopak Polsko hodnotil jako zemi plnou protikladů, kde *bidu a luxus potkáváte na každém kroku*. Blaze nenáviděl noční pochody, ostatně asi jako každý voják. V průběhu života byl stále kritičtější k revolučním myšlenkám, neboť si podle něj si republikánští vlastenci rychle osvojili zvyky bývalého dvora.

Z původních zápisků kapitána Blazeho byly vynechány určité pasáže, které by dynamiku vyprávění zbytečně umenšovaly, zejména různé latinské citáty, kterými vzdělaný Blaze (po válce byl dokonce zvolen starostou jedné obce, pozn. aut.) své původní poznámky prošíval. Právě z tohoto důvodu, ale také díky vynikající práci českého editora Jiřího Kovaříka máme jedinečnou možnost nahlédnout do běžného života Napoleonovy doby.

Michael Sojčák

... a tak jsem si nikdy nepripustil, že i p
může zemřít

Sociologie je věda o historicky urč
dualizovaných společenských vztazích
jako objektivní materiální předpoklad
života. Je to věda stavějící si za cíl gen
vyjasnění jevů společenského života a
ních a duchovních aspektů. Vymezení
vědní disciplíny dle Zygmunta Bauma
nou z mnoha desítek definic, které jsm
studenti prvního ročníku na počátku 9
století naučit k zápočtu z Úvodu do stu
mnoho let jsem si kladl otázku Proč
proč jsem se měl učit něco, co si nebude
potřeba (jako že nebude), mohu vyhled
později na internetu?

Osmělil jsem se zeptat ale až po t
letech, když jsme společně s profes
a dalšími českými historiky seděli v o
helsinského letiště po návratu z XIV.
kongresu hospodářských dějin a krátil
a historikami tu více, tu méně zábavný
tedy otázku Proč...? a čekal, zda nebu
patřičných mezi. Odpovědi mi pak byk
hledu historie jako vědního oboru ovš
verzální sdělení, že *Historik musí mít
ho nemá, nemůže dělat historii!* V tu
zřejmě, že definice sociologie, či strati
dle Gerschenkrona je sice pro mlade
formace vědecky přínosnější, ale pro
vosti hýžďového svalu k židli by stejné
i Ottův slovník naučný či kucharka Ma
mily Rettigové. Ano, i taková byla jedn
zakladatele a po takřka šest desetiletí
ostravské historické vědy prof. PhDr.
DrSc. et Dr.h.c.

Milan Myška se narodil 13. dubna
-Vítkovcích učitelskému páru Aloisov
kovým.¹ Od dětství široce rozvětvená
rodina formovala jeho kladný vztah k o
literatuře, divadlu či vážné hudbě. Jel
vaný život předznamenal období nena
kdy byla rodina nucena opustit slez
(u Bílovce) a odstěhovat se do nedal
Přestože byl po atentátu na zastupuj
protektora Reinharda Heydricha
uvězněn a matka suspendována, byl m

¹ Text věnovaný profesnímu životu
před rokem 1989 vychází ze vzpom
žáka a přítele prof. Zdeňka Jindry. Viz
Z díla hospodářského historika. C
s. 11–50.